

KPC Groep Verstand van leren
Gevoel voor mensen

Ine Spee

Crisisbegeleiding in de school

Vught 19 januari 2010

The Chowchilla schoolbus kidnapping

- 15 juli 1976
- Chowchilla, Californie

KPC Groep

Wat is er geleerd ?

- Ontwikkeling van trauma bij kinderen en volwassenen
- Belang van vroegtijdige diagnosticering en behandeling
- Belang van nazorg
- Rol van de media

KPC Groep

Onderwerpen

- Welke soorten crisissen op school ? (suicide, moord, seksueel geweld)
- Rol van de media daarbij
- Wat is van belang ?
- Bron

KPC Groep

Een crisis op school:

- Is een onverwachte en acute situatie
- Is levensbedreigend of zou dat kunnen zijn
- Er is een relatief grote groep mensen bij betrokken
- De dagelijkse gang van zaken wordt ontwricht
- Vraagt buitengewone inspanning van hulpverleners

KPC Groep

Verlies van zekerheden

- Verlies van onkwetsbaarheid
"Een traumatische ervaring breekt abrupt het besef van beheersing over het eigen leven af"
- Verlies van voorspelbaarheid
- Verlies van het vertrouwen in leerlingen/ouders
- Verlies van idealisme

KPC Groep

Calamiteiten in het onderwijs

- Rouw op school: onverwachte dood, suïcide
- Gevolgen van rampen: Enschede, Volendam, Bijlmer
- Geweld in of rond de school (moord, schietpartijen)
- Seksueel geweld op school (personeel-leerlingen, leerlingen onderling)

School en de media

- Media hebben recht op nieuwsgaring
- Bepalen zelf hun thema's
- Zelf regie houden
- Schoolafspraken

Crisisteam

- Het belang van leiderschap
- Samenstelling en taakverdeling
- Toegankelijk maken van bronnen
- Sociale kaart
- Simulatie

Grote verschillen in betekenisgeving

Zero-tolerance

“Mijn collega is in de val geduikeld”

“Ik laat mijn school niet door zo'n incident beschadigen”

“Zie je well!": eerdere onvrede

“Ik zet mijn werk op een laag pitje en investeer in mijn privéleven”

Grote verschillen

- In de mate van betrokkenheid (aanwezig, afwezig), persoonlijke geschiedenis,
- In manier van rouwen (mannen en vrouwen , hart-rouwers en hoofdrouwers)

Denkrouwers

- Lijken onverstoort en geen emoties te hebben
- Spreken niet graag over gevoelens
- Laten hun intellect de gids zijn door het rouwproces
- Vinden het prettig dingen te doen, die betekenisvol zijn
- Hebben tijd nodig om dingen te doordenken
- Gebruiken oplossend vermogen als strategie om emoties onder controle te krijgen
- Zijn doelgericht
- Kunnen ongeduldig zijn t.o.v. hartrouwers

Taal voor de begeleiding van denkrouwers

- Wat denk je hierover ?
- Hoe is het allemaal gegaan ?
- Wat zijn je plannen ?

Hartrouwers

- Hebben heel intensieve gevoelens
- Laten die gevoelens gemakkelijk zien
- Zoeken naar support
- Willen mensen om zich heen hebben en praten
- Voelen zich soms lichamelijk uitgeput
- Spreken veel over de overledene
- Voelen zich verward en niet begrepen door denkrouwers
- Zijn op zoek naar herinneringen /rituelen die leiden tot zingeving
- Worden soms gedwongen denkrouwers te zijn; bij latere rouw KAN ineens een andere rouwer te zien zijn

Taal voor de begeleiding van hartrouwers

- Hoe voel je je ?
- Wat voel je daarbij ?
- Wat kan ik doen om je te helpen ?

Benaderingen voor beiden

- Het gaat vooral om aanwezigheid en support
- Zorg voor privacy, vertrouwelijkheid en veiligheid
- Breng hen in contact met hun eigen supportbronnen
- Richt je op de meest dringende, soms praktische behoeften

Suicide op school

- Grote impact op school en daarbuiten
- Werther-effect

- Gevaar van heroïek
- Rouw en kiezen voor het leven
- Psycho-educatie : rol van psychiatrische achtergronden en impulsiviteit; signalen

Geweld op school

Moord op
Hans van Wieren
(januari 2004)

Moord op Jesse,
Basisschool Hoogerheide
(december 2006)

Gevolgen op korte en lange termijn

- Ontwrichting team/ school
- Rechtszaken over een lange periode en veel media-aandacht
- Persoonlijk leed en traumatisering
- Verlies van vertrouwen in leerlingen/ouders
- De school als vesting ?

Columbine 1998

Opvallend aan Columbine

- er waren al veel signalen (werkstuk, staafbom in huis gevonden)
- de politie durfde de school niet in te gaan: ongeveer 1000 agenten stonden om de school heen terwijl de daders binnen mensen afschoten.
- Kinderen renden achter hun leraar toen die naar buiten vluchtte.
- De politie had veel te weinig informatie over de school (plattegrond) en de daders

Kenmerkend

- Verschil daders en slachtoffers: koelheid/focus versus stress/paniek
- Meestal een dader
- Maandenlange voorbereiding
- Daders zijn introverte loners met een rijk fantasieleven/zwarte fantasie die hen helpt invloed te krijgen
- Er is een trigger nodig om het ook echt te doen (bijv. de laatste verbinding wordt verbroken)
- Signalen: opstellen, gedichten, filmpjes, wapens vergaren, tekeningen van wapens en bepaalde kleding.

Protectieve factoren

- Hechting (emotionele en sociale binding)
- Invloed (op je status en op je toekomst)
- Betrokkenheid bij de samenleving, school, hobby's
- Overtuigingen (dat het niet oké is om anderen te doden)

Meer kans op imitatie:

- Bij intense rapportages
- Wanneer de media meteen beschikbaar zijn
- Als er versimpelde verklaringen worden gegeven
- Als een beschrijving van de wapens wordt gegeven
- Verspreiding van foto's en namen

Preventie

- Beperk de identificatiemogelijkheden
- Verdiep je in de wereld van jongeren: vergroot de mediacompetenties
- Maak geen gebruik van film, theater, verhalen rond dit thema
- Doe aan suïcidepreventie (bijna alle daders zijn suïcidaal)
- Versterk sociale vaardigheden van leerlingen
- Zorg dat bekend is waar hulp te krijgen is
- Zorg voor sensitieve mensen in de school

Seksueel geweld

- Onzekerheid in de school
- Onbekendheid met wetgeving
- Verdeeldheid in de school

Confrontatie met een zedendelict

- Er is aparte wetgeving voor het onderwijs om kinderen te beschermen en hun veiligheid te waarborgen
- Betekent soms een kloof tussen de beslissers en het team: strijd tussen loyaliteit, empathie en wetgeving
- Brengt dilemma's die spelen rond: privacy en communicatie; belang van docenten/belangen van leerlingen
- Vraagt (weer) om sterk leiderschap

Wat doet er toe bij een crisis ?

- Alle sterke kanten van de school worden zichtbaar
- Net zoals de zwakke plekken
- Oude pijn (fusieleed, gevoeld onrecht) kan oplaaien
- Leiderschap
- Oog hebben voor verschillen en daar recht aan doen

Een tragische gebeurtenis brengt

- Verdriet
- Stress
- Ontwrichting

Maar ook:

- Verbinding
- Saamhorigheid
- Lessen voor het leven

